

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput VI. De infinita potentia Dei, & de iis, quæ ad hanc evertendam
possent adduci.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

prie & accurate locutum scribit Petavius lib. III. cap. v. 8. Sed mihi videtur id solum velle, quod Deus principio Aeonas & universum condiderit tanquam conceptaculum rerum visibilium, quia in principio condidit mundum & Angelos, sed terra erat inanis & vacua; quam postea singularum creaturarum generibus exornavit. In quo nihil est non accuratum, non proprium. Kabbalisticae Valentinianorum argutiunculae flocci sunt faciendae; tametsi Christus vixisset xxx. annos, quod est alienum à vero: explevit enim xxx. ii.; atque his annis male aliquot detrahuntur, male superadduntur à pluribus Recentioribus, ut ostendam opportunius. In Juda damnato ac perduto homine male designatur Sophia, cujus interitum Horus à Bytho & Sige genitus extra Pleroma impedivit. Cum à Verbo decem fuerint geniti Aeones, quare non sunt pares huic numero Apostoli? aut quare duodecim Aeonis non addidit Valentinus lxxi. alios numero pares discipulorum? Sed mitto jure ab Irenæo ac Tertulliano irrisas fabulas.

II. PROPOSITIO III. Fictitium est lumen illud increatum ac sempiternum, in quo Græci Palamitæ jactabant se Deum videre.

Palamitarum fictitium lumen exploratur. Facillimè demonstratur argumentatione Joannis Cyparisioti Decade vi. Ejusmodi lux, quæ beatorum corpora circumfulget, ut Græculi isti contendunt, est defluxio & energia manans à

Divina substantia: Fictitia est defluxio, & energia manans à Divina substantia, quæ sit improducta, sempiterna, & distinguatur à divinitate; non enim diversa est Dei natura ab ejus proprietatibus & operationibus: Ergo fictitia est illa lux æterna, & defluens à Divina substantia, & quæ ab ea distinguatur. Con simile est argumentum Barlaami, de quo Joannes Cantacuzenus lib. II. cap. 39. Nihil inter Deum & creaturam potest excogitari; nam quidquid est, aut est à se, aut productum ab alio: si est à se, Deus est; si ab alio productum, creatura est: Igitur stultissimæ mentis figmentum erit illa lux sempiterna, increata, & tamen à divinitate distincta. An vero in eo lumine ac defluxione, si daretur, videri posset Divina Essentia, videbitur in eo libro, qui proxime ad istum consequetur.

Dices: Meminit increatæ hujus lucis Basilius Hom. I. in Hexam.

Resp. arcanam, & inaccessam lucem divinitatis, quam Basilius commemorat, esse eandem divinitatem, & sempiternum Dei filium; de quo ipse Basilius lib. IV. contra Eunomium cap. I. *Filius*, inquit, *cum splendor sit, non aliquando erit; sed est coæternaliter. Lux enim est Deus, ut David inquit: In lumine tuo videbimus lumen, & Daniel: Lux cum ipso est.* Itaque Basilius lucem illam sempiternam ac splendorem Dei, cujus meminit Hom. I. in Hexam, non aliam intelligit præter ipsum Deum, & Unigenitum procedentem à Patre.

12.

CAPUT VI.

De infinita potentia Dei, & de iis, quæ ad hanc evertendam possent adduci.

SUMMARIUM.

1. Deus infinitam habet potentiam.
2. Animadversio ad faciliter occurrendum objectionibus.
3. 4. 5. 6. 7. Solvuntur objectiones variae.
8. 9. 10. 11. Potest Deus plura facere, quàm non facit.

12. 13. 14. Afferuntur, & solvuntur objectiones.

15. 16. Potest Deus facere meliora iis, quàm fecit.

17. 18. 19. 20. Solvuntur objectiones.

De Potentia Dei infinita.

RABSACES, quem legis suæ desertorem Hebræi putant, eo quod Hebraice loqueretur, & ad ejus maledica verba Ezechias sciderit vestimenta, adeo infirmum aiebat esse Dominum Deum Israël, ut non posset liberare Jerusalem de manu Regis Assyriorum. Populares ipsi Judæi in solitudine ausi sunt contra Omnipotentem in hanc blasphemiam erumpere: *Nunquid poterit Dominus parare mensam in deserto?*

PL. LXXVII. In eo quippe detinebantur errore, quod & Dii essent alii apud Gentes, & unus ille, quem colebant, non haberet ubique maximam potestatem. At Deus manifestam reddidit potentiam suam statim post Absacis blasphemiam percutiens centum octoginta quinque millia in castris Sennacheribi; & contra murmurantes Hebræos, pluentibus cælis manna, & aquis de petra fluentibus saluberrimis. De Manichæis jam

jam dictum supra, Deum bonum tam fecisse impotentem, ut non posset malum avertere. De Petro denique Abaelardo scribit Epist. 190. S. Bernardus, soli Patri plenissimam tribuisse potentiam, aliquam tantum Filio, nullam penitus Spiritui Sancto, contra apertissimam divinarum scripturarum ac Patrum auctoritatem. Ergo adversus horum deliramentum summa Dei potestas est comprobanda, nec non expedienda sunt dubia quædam, quæ à Theologis omnibus solent in hoc argumento promoveri.

I. PROPOSITIO I. Deus infinitam habet potentiam.

Probatur infinita potentia Dei ex Scriptura.

Ita sacra Biblia. Esther xiii. 12. *Domine rex Deorum, & universæ potestatis.* Job. xlii. 2. *Scio quia omnia potes.* Eccles. i. 8. *Unus est altissimus creator omnipotens, & Rex potens.* Matth. xix. 26. *Apud Deum omnia possibilia sunt.* Ita Patres: Cyrillus Catech. viii. Nyssenus lib. i. contra Eunomium, Tertullianus de Resurrect. carnis cap. xi. Magnus Augustinus de Fide & Symbolo cap. 2. quorum, aliorumque loca vide apud Petavium lib. v. cap. v. Ita Gentiles Philosophi ac poætæ, quorum collegit dogmata Huetius lib. 2. Conc. c. ii. n. xxi.: unde merito S. P. ferm. cxxxix. de Temp. ait: *Non dico, da mihi Christianum, da mihi Judæum: sed da mihi paganum, idolorum cultorem, demonum servum, qui non dicat Deum esse omnipotentem. Negare Christum potest, negare omnipotentem Deum non potest.* Ita demum Theologica ratio, quæ ex multis ab Augustino traditis sic depromitur: I. Deus est universæ opifex creaturæ: Ad creaturæ universæ opificium necessaria est omnipotentia: Ergo omnis, plenissimaque potentia tribuenda est Deo: *Ex Sermone cxix. de tempore.* II. Magnam habet Imperator in regno suo potestatem, quia alia jubet, alia permittit: In amplissima, immensaque universæ creaturæ Republica nihil fieri potest, quod à summo imperatore Deo aut non jubeatur, aut non permittatur: Habet ergo Deus in omnia, quæ fieri possunt, plenissimam potestatem: *Ex lib. i. de Trinit. cap. 4.* III. Ille est omnipotens, qui potest facere omnia, quæ fieri possunt: Ille potest facere omnia, quæ fieri possunt, qui semper & immutabiliter est: Ergo qui semper, & immutabiliter est, est omnipotens. Pr. minor. Ex rebus omnibus quædam fuerunt, quædam sunt, quædam erunt, quædam sunt solum potentia; Igitur virtus producen-

di omnia est virtus quæ fuit, quæ est, quæ erit: At virtus quæ est, quæ fuit, quæ erit, est virtus summi Dei, qui semper & incommutabiliter est: Ergo qui semper & immutabiliter est, habet virtutem faciendi omnia, quæ fieri possunt: *Ex lib. xxvi. contra Faustum cap. 5.*

Ut facilius argumentis occurras, quæ possunt ex adverso proferri, animadvertite *Impossibile* aliquid dici posse multipliciter. Ac primo impossibile appellatur, ad quod pares vires non suppetunt, ut parvulus exercere nequit athletam, videre catulus, vivere perpetuo animal. Deinde appellatur impossibile, quod ut plurimum non fit, quo sensu ait Matth. v. 15. *Non potest civitas abscondi supra montem posita.* Tercio dicitur impossibile, quod rationi non est consentaneum, aut legi adversatur, ut Gen. 44. 22. *Non potest puer relinquere patrem suum.* Quarto vocatur Impossibile, à quo justa de causa voluntas est aliena, ut Matth. xiii., & Marc. vi. 5. *Et non poterat ibi virtutem ullam facere, propter incredulitatem eorum.* V. Impossibile nuncupatur, quod hominibus quidem est tale, non autem Deo, ut concipere virginem, hominem iterato nasci, & quæcunque miraculum perpetrare. Quum ergo dicimus, nihil Deo esse impossibile, accipitur impossibile in primo, secundo, ac postremo sensu, non in tertio, vel quarto: quippe certum est, Deo plura non convenire, ut posse mori, posse peccare; pluraque fieri ab eo, aut prætermitti, quæ possent aliàs pro ejus luitu evenire. Atque rationem reddimus apertissimam; si enim Deus indecora ac prava posset efficere, non esset justus ac sanctus, sed deficiens ac improbus; & consequenter repugnat, Deum optimum maximum posse facere quæ rectæ adversantur rationi, & quæ à deficiente & infirma, non à potentissima causa dependent. Quod si non posset voluntate sua plura, quæ possibilia sunt, non efficere; foret necessarium agens, non liberum, & facultate perfectissimi arbitrii careret.

Oppones I. Deus non potest mori, non mentiri, non peccare, non facere, quod res jam præterita non fuerit, non immutare, & evertere naturas rerum. Ergo non potest omnia.

Resp. nego consequentiam. Quæcunque enim memorata sunt nequaquam posse, non infirmitatis argumentum est, sed potentia, quod de singulis breviter quidem, sed ratione probaturus sum validissima. Quantum ad poten-

2. Animadvertit ad solvendas objectiones.

3. Oppositio I.

Solutio;

potentiam moriendi, optime respondet Estius dist. XLII. §. 2. ac Sylvius Q. XXV. art. IV. Deum dici omnipotentem secundum potentiam activam, & non secundum potentiam passivam, quæ est imperfectio consecratoria materiæ: Atqui posse pati, mori, augeri, mutari, passionem, non actionem significant: Ergo nullatenus ad Dei spectant omnipotentiam. Ac Sylvius hæc acceperat à D. Thoma II. contra Gen. cap. 25., cuius doctrinæ fidelissimus est interpres. Adde hæc primo tradidisse Augustinum, qui lib. V. de civit. Dei cap. X. ait, Deum esse omnipotentem *faciendo quidquid vult, non patiendo quæ non vult*. Et quidem si posse mori non imbecillitatis esset, sed potestatis; nonne immortalis anima, atque Angelici Spiritus forent pecudibus, natisque ad corruptionem corporibus deteriores? Vere itaque Deus est omnipotens, quia mori ac pati non potest; nam quod patitur & moritur, impotens est.

Idem dicendum est de potentia fallendi ac peccandi. Quod primum ostendo, quoniam mendacium & peccatum non causam effectricem habent, sed deficientem, quum defectum importent ac privationem: deinde istam argumentationem propono: Sicut ens, quod potest excidere abente, non est summum ens; ita potentia, quæ potest excidere à veritate & à bonitate, non est summa potentia; etenim summa potentia est summum ens, & veritas pariter ac bonitas sunt aliquid ens: Atqui posse mentiri, & posse peccare, est posse excidere à veritate, & à bonitate: Ergo posse mentiri & peccare non est summa potentia. Quapropter S. P. ferm. CIX. de Temp. inquit: *Non potest mori, non potest peccare, non potest mentiri, non potest falli: tanta non potest, quia si possit, non esset omnipotens*. Idem habet lib. V. de civit. Dei citato loco, & ferm. de Symb. ad Catech. cap. I. Neque dicas, hæc nullam importare contradictionem, quum homo & fallatur, & mentiatur, & moriatur: confestim enim repono, equidem non implicare si conferantur cum creatura, quæ potentiam habet passivam, & deficere potest ab esse; at non ita est, si comparentur cum summa potentia, quæ nulla ratione, ut dixi, ab ullo esse potest excidere.

De rebus præteritis non una est Theologorum sententia. Nam S. Petrus Damian. Opusc. XXXVI. nititur probare, quod Deus omnipotens illud quoque possit efficere, ut compressa virgo non sit compressa. Ita docet Gilbertus Por-

retanus in lib. de Trinit. & Guilelm. Antifiodor. in Summa: quibus subscribit Gregorius noster Arimin. dist. XLII. art. 2. quæst. I. quamquam Frid. Gaurdi affirmet, Gregorium instituere disputationem de re præterita non *reductive*, & in sensu composito, nempe prout sub præteritione consistit, sed in sensu diviso, & præteritione præcisa: quo sensu quæstionem dirimit etiam Gaspar Juenin dissert. IV. quæst. IX. cap. I. sed Theologi & numero & eruditione præcipui negant unanimiter, spectare ad infinitam potentiam, ut efficere possit non fuisse, quæ fuerint. Neque in hac quæstione diutius immorabor: cum apertissime illam definiat S. Pater Augustinus lib. XXVI. contra Faustum cap. V. dicens: *Quisquis dicit, si omnipotens est Deus, faciat, ut quæ facta sunt, facta non fuerint; non videt hoc se dicere: Si omnipotens est, faciat, ut quæ vera sunt, eo ipso, quo vera sunt, falsa sint. Potest enim facere, quod aliquod non sit quod erat, tunc enim facit ut non sit, quando id esse invenerit, de quo fiat; ut cum aliquem, qui cepit esse nascendo, facit non esse moriendo, hoc enim factum invenit de quo fieret. Quis autem dicat, ut id quod jam non est, faciat non esse? Quidquid enim præteritum est, jam non est: quod si & de ipso fieri aliquid potest, adhuc est, de quo fiat*. In his autem Augustini verbis putant quidam, alioquin docti viri, aperte distinguere duplex illud præteriti genus quod commemoravi, præcisa scilicet præteritione, & ea consistente. Sed ego hebes ingenio hanc discrepantiam non video: imo neque sine præteritione præteritum cogitare possum; quemadmodum sine humanitate hominem, sine productione rem productam, sine divinitate Deum nequeo aliqua ratione comprehendere. Quod si creaturam transactam, aut præsentem, aut futuram ab omni se junxeris temporum differentia, non aliam mihi ideam suggeris, quam creaturæ; ad quam producendam validissimam esse potentiam Dei, nemo potest rationabiliter dubitare. Dicendum ergo implicare, & à nullo hominum ratione prædito posse intelligi, nunquam fuisse quod fuit aliquando; neque in disputationem vertendum esse, num possint fieri quæcunque fieri non possunt. De quibus si lubet, ut sit interdum, raptis extra orbitas cavillari; nostratum manibus teruntur pro Ariminensis sententia argumentationes Hyacinthi Tonti Theologi atque Concionatoris clarissimi, ad cuius laudum cumulum parum posset accedere,

4.
Quid dicendum de potentia fallendi & peccandi.

5.
Quid de rebus præteritis dicendum.

dere, si verborum delectum, & ingenii servasset severiorem moderationem.

6. Quomodo naturæ rerum immutabiles.

Naturas autem rerum esse immutabiles fateor, si in ideis ac notionibus inspiciantur, sive ut Scholæ utamur vocabulis, in prædicatis essentialibus: non enim ita acceptæ sunt aliud, quam perceptiones animæ, quæ ad regulam exiguntur Divini luminis & incommutabilis veritatis. At si accipiantur ut existunt, & in rerum creaturarum serie constituantur; quisquis illas diceret immutabiles, ipse naturas rerum perverteret. Etenim potest Deus aquam in vinum, in sanguinem, in vaporem ignis convertere, potest suscitare, de lapidibus filios Abraham, potest universi ordinem immutare: & fictitia est ac repugnans perceptio immutabilis creaturæ; quæ eo ipso, quo creatura est, non potest non esse mutabilis.

7. Oppositio 2. Oppositio 2. Dei potentia & Dei voluntas idem sunt, atque, ut Augustinus scribit cap. 96. Enchirid. *Non ob aliud Deus veraciter vocatur omnipotens, nisi quoniam quidquid vult, potest.* Sed Deus non vult omnia: Igitur nec omnia potest.

Solutio.

Resp. Omnipotentiam, & voluntatem Dei esse idem realiter & in se, non autem connotative; illa namque significat omnia possibilia, hæc definita tantum, ac volita. Augustinus vero idcirco affirmat, Deum esse omnipotentem, quoniam quidquid vult illud potest; non quod Dei potentia concludatur voluntate, sed quod ex voluntate possit apertissime demonstrari. Nam si probatur creaturæ imbecillitas ex quo impediri possit quod ipsa vult; probatur optime summa potentia Dei ex quo impediri non possit quod Deus vult: & propterea S. P. immediate ait: *Nec voluntate cuiuspiam creaturæ voluntatis omnipotentis impeditur effectus.* Habes in eodem Enchirid. libro cap. 95. hæc alia Augustini verba, quæ omnem tollunt dubitationem: *Tunc in clarissima luce sapientiæ videbitur, quod nunc piorum fides habet, antequam manifesta cognitione videatur: quam certa & immutabilis, & efficacissima sit voluntas Dei, quam multa possit, & non velit, nihil autem velit quod non possit, quamque sit verum quod in Psalmo canitur, Deus autem noster in celo & in terra omnia quaecunque voluit facit. Quod utique non est verum, si aliqua voluit & non fecit; & quod est indignius, ideo non fecit, quoniam ne fieret quod volebat omnipotens, voluntas*
R. P. Berti Theol. Tom. I.

hominis impedivit. Attamen ut plane proposita dubitatio expendatur, sit

PROPOSITIO II. Potest Deus plura facere, quæ non facit.

8. Propositio 2.

Speccat hæc prop. ad fidem, eamque defendunt Catholici omnes contra Abaelardum, & Wiclefium, quibus addit Estius Calvinum, qui tamen fatetur in lib. de vera Religione, posse Christum, si vellet, panem in suum corpus convertere; ideoque ab hoc errore immunem fuisse putant Juenin dissert. 14. cap. 2. & Petavius lib. v. cap. 6. n. xvii. Calviniani tamen asserunt, quod revera natura rerum non patitur, ut panis substantia in corpus Christi convertatur; & forte non est ubique sibi constans eorum antesignanus; neque errat Estius, qui errorem Calvinii distinguit ab errore Wiclefi; iste enim hoc nititur fundamento, quod Deus agat necessitate naturæ; Calvinus vero quod agat necessitate iustitiæ ac sapientiæ suæ, quæ non patiuntur res alio ordine fieri, quam prout institutum est, etiamsi consequatur libertatis exitium, & peccandi necessitas. Præ cæteris hanc questionem pari eruditione, & copia dissolvunt Hugo Victorinus de Sacram. Fid. lib. 1. p. 2. cap. ultimo, Thomas Valdensis Tom. 1. lib. 1. art. 1. cap. 10. laudatus Estius Dist. 43. Petavius citato lib. v. cap. 6., Silvius Quæst. xxv. art. 5. Greg. dist. xlii. quæst. 1. &c.

Atque probatur I. Plura Deo possibilia esse Divina narrat Scriptura, nec tamen usquam leguntur facta: Ergo præter ea, quæ facta sunt, potest Deus summe potens multa facere. Prob. ant. Sap. xi. 18. habetur: *Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia indivisa, immittere illis multitudinem ursorum, aut audaces leones, aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes . . . Sed & sine his uno spiritu poterant occidi, persecutionem passi ab ipsis factis suis, & dispersi per spiritum virtutis tuæ; sed omnia in mensura & numero, & pondere disposuisti* II. Macchab. viii. 18. *Potest & venientes adversum nos, & universum mundum uno nutu delere.* Mat. iii. 9. *Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham.* Ubi tametsi lapides in Abrahamæ filios commutandi figurato loquendi genere designant gentes ad fidem venturas, non tamen si literaliter accipiantur, excedunt Divinæ potentie mensuram; quum Isaiae li. i. effecti Abrahami femur cavernæ ac lapidi compareretur: neque difficilius sit

9. Probatum posse Deum plura facere quæ non facit ex Scriptura.

P

fit

sic Deo hominem excidere ex lapide, quam Isaac procreare ex infecundis, senibusque parentibus. Et cap. xxvi. 53. ita Christus Petrum alloquitur: *An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum?* Ubi satis erat duodecim Angelos Apostolis comparare, vel unum ad perdendos hostes accersere; sed duodecim legiones nominavit ut Patris potentiam ostenderet. Porro neque immisit Dominus in Aegyptios ursum multitudinem aut leonem, neque nutu universum mundum delevit, neque suscitavit ex lapidibus filios Abraham, neque legiones Angelorum in sui defensionem adscivit: Narrat ergo Divina Scriptura omnipotentem Dominum plurima posse, quæ nunquam perfecit.

10. Probatur 2. ex PP. inter quos Athanasius lib. iii. contra Arianos: *Poterat, inquit, etsi nunquam advenisset Christus, solummodo loqui Deus, & maledictionem solvere. Poterat etiam ab initio Salvator advenire, & cum advenit, non tradi Pilato.* Hieronymus in Comment. ad cap. 1. Isaia: *Qui tantorum signorum patrator est, & celum terrasque & maria suo facit servire nutui, etiam ipse crucem evadere potuit.* Pro omnibus sit Augustinus, qui in Opusc. ad Marcellinum cap. 1. ait: *Absurdum tibi videtur dici, aliquid fieri posse, cuius desit exemplum: cum sicut credo non dubites, nunquam esse factum, ut per foramen acus camelus transiret; & tamen ille hoc quoque dixit Deo esse possibile: legas etiam duodecim (millia) legiones Angelorum pro Christo, ne pateretur, pugnare potuisse, nec tamen factum: legas fieri potuisse, ut semel gentes exterminarentur à terra quæ debetur filiis Israël; Deum tamen id paulatim fieri voluisse; & alia jecenta possunt occurrere, quæ fieri potuisse, vel posse fatemur, & eorum tamen exempla, quod facta sint, proferre nequeamus.* Vide ejusdem libri cap. xxxv. De qua Augustiniana sententia scribit Petavius cit. loco n. x. peremptoriam esse, & cum litem omnem questionemque dissolvere, tum subtiles quorundam nugæ & ineptias discutere.

11. Nec theologicæ desunt rationes; quarum sit prima: Cum omnes creaturæ simul finitæ sint, non potest earum productione exhaustiri infinita Creatoris potentia: Ergo præter ea, quæ creat & facit, nova semper, semperque creare potest, & facere. Altera: Si Deus non posset nisi quæ facit, ergo non potuit præservare Adam à transgressione, nec

Davidem ab adulterio, neque à perditione Saulem: non potuit emollire cor Pharaonis, convertere Achab, trahere Judam ad poenitentiam: non potuit descendere de Cruce, non signum dare petentibus Scribis, non montem in medium maris transferre: quæ si vera sunt, tollitur gratia, perit libertas, cessat meritum: & inevitabilis est rerum omnium eventus, excusabilis Phariseorum pervicacia, necessaria reprobosum malitia; quæ omnia quantum absurda sint, nemo est qui non videat. Postrema ratio hæc sit: Deus potest facere ut terra tremat, ut pluat manna, ut sistant se aquæ fluminum, ut tenebræ fiant super universam terram, ut scindantur petrae, & alia innumera, quæ fecit olim in diebus Moysis, Josue, Ozia, extremoque tempore mortis suæ; vel hæc patrare non potest: Si non potest; suam ergo perdidit omnipotentiam: Si potest; ergo potest aliqua, quæ non facit. Non enim renovantur modo prædicta, aliæque signa, quæ certum est præcessisse.

Opp. 1. Matth. xxvi. 39. ita Christus Patrem est adlocutus: *Si possibile est, transeat à me calix iste?* scilicet, subtrahere me, si fieri potest, ab imminente crucis supplicio: Atqui non transit à Christo calix, neque eum Pater à teterrima morte subtraxit: Ergo erat id impossibile. At quare Pater filium non subtraxit à morte? Profecto quia pro humani generis salute eandem mortem decreverat. Est igitur impossibile quidquid Deus facere non decrevit, quidquid altissimæ sapientiæ suæ consilio non vult.

Resp. dist. conf. Ergo erat impossibile absolute, & impossibilitate primi generis, id est virium defectu, nego. Impossibilitate quarti generis, id est, repugnante decreto, & voluntate Patris, concedo. Vide prænotata proposit. I. Quando Christus ait: *Si possibile est*, non dubitavit an posset Pater ipsum à morte subtrahere; sunt enim apud Deum omnia possible, ut habetur Mat. xix. 26. sed ait, si possibile est ordinata potentia, consistente cum æterno decreto, quod perinde est, ac si dixisset, *si vis.* Eximit omnem scrupulum Lucas xxi. 42. ita Christi orationem enarrans: *Pater, si vis, transfer calicem istum à me: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Quam responsionem non soli tradunt Scholastici, & sacri Interpretes, verum & Grotius in hunc locum Commentario, quod propter hodiernos hæreticos dignum est ut producat. *Quomodo autem coheret conditio illa ei δοῦναι ἐγὼ, si possibile est, quam*

12. Objectio 1.

Solutio

quam cum Matthæo etiam Marcus ponit, cum eo quod apud Marcum sequitur πᾶν τὰ δυνάμει σοὶ, omnia tibiabilia sunt? Nimirum recurrendum hic est ad illam tritam in scholis distinctionem; ejus quod ἀδύνατον, impossibile, sit per se, & ejus quod ἀδύνατον impossibile, sit hoc, vel illo posito. Nam per se nihil est Deo ἀδύνατον impossibile, extra ea quæ sunt in semetipsis ἀσύστατα repugnantia, aut quæ Divine naturæ repugnant. Ad sensus est, si tua decreta ferunt ut alio modo tuæ gloriæ, & hominum salutis æquè consulatur. Doctissimus Estius Comment. in loca difficiliora Scripturæ addit, Christum non dixisse, Si possibile est tibi, quemadmodum pater habentis spiritum mutum apud Marcum 1x. 21. ait, si quid potes, adjuva nos: quod utique aliqua videretur de Divina potentia hæsitatio: sed ait Christus, Si possibile est, nempe, in se non repugnans propter paterni decreti consistentiam. Uno dicam verbo: Deus omnia potest absoluta potentia, non ordinata, & supposita voluntate; quæ non esset, si posset revocari, immutabilis.

13.
Obiectio 2.

Opp. 2. Deus non potest facere nisi ea, quæ prævidit, nam si posset facere quæ non prævidit, posset absque providentia operari: Atqui prævidit ea sola, quæ facit; Ergo ea sola, quæ facit, hæc potest.

Solutio.

Resp. eodem pacto dist. ma. potentia ordinata, & supposita præscientia, concedo: potentia absoluta, nego. Potest absolute Deus facere quicquid non repugnat; facit autem quod solum præscivit & præordinavit. Itaque ex præscientia ac providentia infertur tantum ea non esse futura quæ non fuerunt prævisa, minime vero non esse possibilia; nam poterat Deus alia præordinare ac præscire. Videloco cit. Victorinum. At forte inquires: Sapientia Dei est immutabilis: non ergo poterat Deus alia prævidere. Utique sapientia Dei est immutabilis, sed non est ad unum, vel alterum determinata. Dicitur de Deo sapientia, dicitur & præscientia: sapientia respectu omnium penitus rerum, præscientia respectu futurarum. Itaque sola præscientia quamdam habet in connotatis terminationem: at quatenus in Deo sunt, nullum est inter utramque discrimen: sed mutabilitas est penes solas creaturas, quæ ideo sunt futuræ quia sunt prævisæ; & poterant non esse futuræ, quia poterant non esse prævisæ, constante eadem providentia in eo ut non fierent, sicut modo in eo consistit ut fiant.

R. P. Berti Theol. Tom. I.

Opp. 3. Hieronymus Dialogo primo contra Pelag. affirmat, illud tantum esse possibile, quod est futurum.

14.
Obiectio 3.

Resp. Hieronymum loqui de eo quod est possibile homini, contra Pelagianos, qui jactabant, posse hominem vivere sine peccato; & quos redarguit ex ipsa hominum imbecillitate satis experimento manifesta. Cæterum posse Deum tantam gratiam largiri, si vellet, ut quilibet omne prorsus evitaret peccatum, qualem habuit Sanctissima Dei Genitrix, idem Hieronymus tradit lib. 2. contra Pelagianos cap. 6. laudatque Augustinum, qui idem affirmat lib. 2. de peccatorum meritis cap. 6. 14. & 17. Unde retorqueri potest argumentum: Potest Deus specialissimæ gratiæ beneficio hominem toto vitæ tempore ab omni prorsus peccato immunem reddere, nec tamen id præstat: Potest ergo præter ea, quæ actu exequitur, alia complura.

Solutio.

PROPOSITIO III. Potest Deus facere meliora iis, quæ fecit.

15.
Propositio 3

Sequitur ex dictis; & probatur.

Probatur

I. Quia Apost. ad Eph. iii. 20. ait: Deum posse omnia facere præter ea quæ facta sunt hæcenus, & supra ea quæ possumus cogitare: Potens est, inquit, omnia facere superabundanter quam petimus, & intelligimus. Ubi in Græco codice habetur τὸ δὲ δυνάμει ὑπὲρ πάντα ποιῶν ὑπὲρ ἐμπειρίας, &c. Repetitur particula ὑπὲρ super, ac primo dicitur ὑπὲρ πάντα super omnia, deinde ampliori auxilio ὑπὲρ ἐμπειρίας, superabundanter; quorum primum refertur ad opera, alterum ad cogitationem nostram; & consequenter ostenditur, Deum posse & meliora his, quæ facta sunt, & meliora iis, quæ aut petere audeamus, aut cogitare.

Deum posse
facere meliora iis, quæ
fecit ex Scriptura.

Deinde probatur ex Patribus. Constat enim ex Augustino & Hieronymo, ut nuper diximus, posse Deum facere, ut humana voluntas ope adjuvante Divina in nullum prolaberetur peccatum, ut immortalitate eum animæ, tum corporis rationalis creatura sit prædita; atque, ut ait Dionysius VIII. de Divinis nominibus, infinitas virtutes ab iis, quæ jam conditæ sunt, in infinitum perfectiores producere. Quæ tamen omnia, ut admonui, intelligenda sunt juxta absolutam potentiam, non vero hac providentia supposita. Quis enim hoc statuto rerum ordine dubitet, quin providentissima majestas id effecerit, quod melius erat, & rectius? Huc spectant omnes rationes superius productæ, præcipue quod nullo opere quantumvis perfecto ac mirabili infinita exauriri potest omnia

16.
Probatur ex
Patribus.

P 2

potentia 4

potentia: & ea insuper, qua utitur S. Pater contra Manichæos 11. de civit. Dei 22. quoniam si Deus optima quæque produceret, ut non posset addere meliora; omnia à visibilibus usque ad invisibilia forent æqualia, & nil præter angelos vel homines procreasset.

17. **Opponitur.** Opp. 1. Ut asserit lib. LXXX. Quæst. 50. S. Pater, si Deus potuisset gignere Filium sibi æqualem, nec genuisset, fuisset invidus. Ergo si potuisset procreare meliora, nec procreasset, invidus pari ratione fuisset.

Respondetur. Resp. nego consequentiam ac paritatem: Aequalitas enim naturæ debetur filio, omnis enim generatio in naturæ similitudinem fieri debet, & consequenter nequit pater, nisi invidus sit, filio suo perfectionem vel minimam denegare: quæ ratio de rebus creatis non militat, quibus nulla perfectio debetur, sed quamcunque habent, beneficium est ex liberalitate Conditoris. Præterea invidentia, quæ est odium felicitatis alienæ, ut eam definit S. P. in Psalm. CIV. locum non habet in iis, qui nullum bonum vel malum possunt ex aliis capessere, neque in iis, qui maxime distant: ideoque non potest Deus esse invidus creaturis, quæ nihil possunt Divinæ de trahere felicitati, atque immensum ab eo conditione ac dignitate recedunt.

18. **Instantia.** Si dicas Augustinum in 4. de Gen. ad lit. cap. 16. eodem modo de Filio Dei, ac de omnibus creaturis ratiocinari; nam ait: *Si bona facere posset Deus nec faceret, magna esset invidentia;*

Solutio. Estius, Sylvius, Juenin reponent minus esse auctoritati horum librorum attendendum. Revera de his scribit S. P. 11. Retract. cap. 24. *In quo opere plura quesita, quàm inventa sunt; & eorum quæ inventa sunt pauciora firmata: cætera vero ita posita, velut adhuc requirenda sint.* Sed respondere etiam possumus, Augustinum loqui supposita hac providentia, & consistente decreto definitam perfectionem unicuique rei tribuendi; quam, cum sit immutabilis & invidentia, sicut & cujusque passionis expers, quadam consequente necessitate eo modo, quo libere definivit, largitur. Nam in 111. de libero arbitrio cap. IX. utrumque distinguit, & posse Deum producere meliora, & posito hoc ordine creaturarum, invidum esse, qui velit aliquam interire: *Si dixerit, inquit, non erat tamen difficile aut laboriosum omnipotenti Deo, ut omnia quæcunque fecit sic haberent ordinem suum, ut nulla creatura usque ad miseriam per-*

veniret; non enim hoc aut omnipotens non potuit, aut bonus invidit: respondebo, ordinem creaturarum à summa usque ad infimam gradibus justis ita decurrere, ut ille invident qui dixerit: Ista non esset; invident etiam ille, qui dixerit: Ista talis esset. Si enim talem vult esse qualis est superior, jam illa est, & tanta est, ut adjici ei non oporteat, quia perfecta est. Qui ergo dicit, Etiam ista talis esset, aut perfecta superiori vult addere, & erit immoderatus & injustus; aut istam vult interimere, & erit malus, atque invidus. Quæ, & alia, quæ ibidem Augustinus disertissime disputat, haud obscure probant, Deum ea fecisse quæ statuto providentiæ ordini congruunt, neque possunt absque malevolentia nota immutari.

Opp. 2. Deus est optimus: sunt ergo optima quæcunque facit.

Resp. dist. conseq. sunt optima, id est præintento fini, decretoque ordini maxime congruentia, concedo: sunt optima, id est naturam habent, conditionemque præstantissimam, nego.

Si insurgas, ex opere artificis sapientiam, ac prudentiam pensari;

Dico non elucescere infinitam Dei virtutem in creatis operibus, si unice illorum attendatur substantia, quæ finita est, & in comparatione Auctoris sui, *tantum nihilum:* sed optime intelligi ex modo, & ratione producendi: quum enim supremus artifex neque materia, neque temporis intervallo, neque causarum aliarum subsidio ad quæque vel maxima molendum, opus habeat, hinc satis ejus virtus ac sapientia splendescit: atque, ut ait S. Pater 11. de civit. Dei cap. 22. *Deus ita artifex est magnus in magnis, ut minor non sit in parvis: quæ parva non sua granditate, nam nulla est, sed artificis sapientia metienda sunt.*

Si objicias ex artefactis hominum peritiam scientiamque æstimari;

Resp. id esse primo, quia cum homines materia, instrumentis, & aliorum egeant ministerio, nequeunt propriam ostendere industriam, nisi in artefactis elaborandis: deinde quia, cum hominum ars & sapientia non sit essentialis, perfectioribus operibus & ipsa perficitur, ideoque ex his æstimatur. Contra Deus summopere commendatur ex modo in minimis quoque, ut diximus, infinito; & cum sit perfectissimus essentialiter, neque artem acquirit, neque proficit operando, neque laudari proinde debet ex sola suorum operum conditione.

19. **Opponitur 2.**

Respondetur.

Insurgitur.

Solvitur.

20. **Obijciatur ultimo.**

Respondetur.